

Konservy pro turisty

doporučí

J. V. VONDRÁČEK,

Praha I., Perlová ulice č. 10.

== Račte žádat obšírný ceník. — Zásylky na dobírku. ==

J. & O. Wondráček,

obchod s turistickými potřebami

Praha I., Malé náměstí číslo 459.,

doporučuje

== své levné ==

turistické košile, vlněná lýtka (štuci), kamaše, pásy, klobouky, čepice, hole, torby, ruksaky, haleny, plaidy a podobné.

Humpolecké lodny

na obleky turistické a lovecké, jakož i jemné modní látky anglické a brněnské doporučuje v největším výběru a levných cenách při dobré jakosti obchodní dům

J. Novák,

Praha, Vodičkova ulice, jediné „u Štajgrů“,
Kolín, Rubešova ulice.

== Vzorky na požádání franko. ==

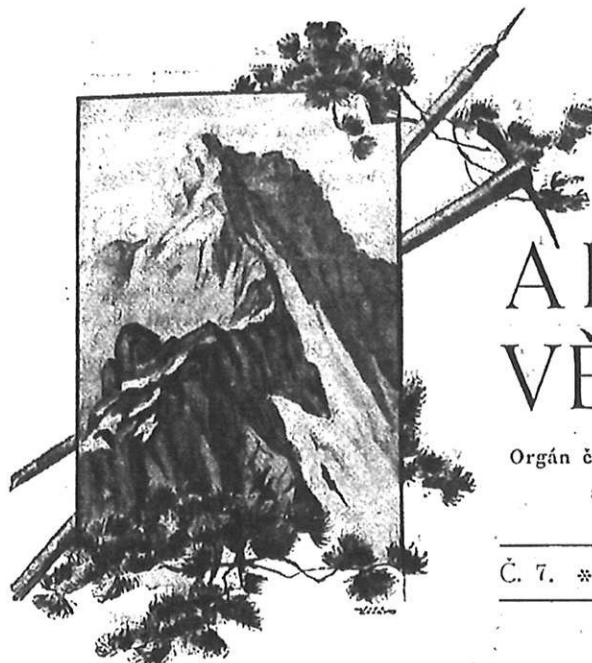

Petr Svoboda,

ryjec, ozdobník a emailleur v Praze, Bartolomějská ul. č. 309-I.

dodavatel klubu českých turistů a české ústřední jednoty velocipedistů v Praze, jakož i mnohých klubů v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. Zhotovuje odznaky turistické, cyklistické a sokolské v emailli buď dle návrhů vlastních aneb jemu podaných, vkusně a v cenách nejlevnějších.

Tiskem J. Ottý v Praze. — Nákladem českého odboru slov. alpského družstva.

ALPSKÝ VĚSTNÍK

Orgán českého odboru slovinského
alpského družstva.

Č. 7. * DUBEN. * R. II.

O květeně Saviňských Alp. *)

Přednáška profesora *J. Paula* dne 21. února 1900. o večeru českého odboru Slov. Plan. družstva.

Není krásnějšího a v jednotlivostech rozmanitějšího pohoří nad Alpy. Himalaje jsou svými gigantickými velehorami mohutnější; Skandinávské Fjeldy rozložitější; ale Alpy vynikají elegantními konturami svých hor a jsou svými údolními až do vnitra přístupny, při čemž jeví velikou změnu scenerie při malé vzdálenosti. Rozlehlé ledovce kryjí jejich štíty, pod nimi alpské lučiny až téměř do údolí se rozkládají a přecházejí níže v pásmo lesu jehličnatého a listnatého.

Jak rozmanité, rozlehlé a bohaté jsou v horských zákoutích Alp lokality botanické! Kolem 800 druhů rostlin kvetoucích vyskytuje se v Alpách, které jen horám jsou vlastní a v údolích a rovinách se nevyskytují.

Mám mluvit o údolí Zermatském pod Matterhornem, nejbohatším na druhy alpských rostlin? Neb o nejkrásnější a nejrozsáhlejší alpské louce Seisa zvané nad Bolzánem, kde pod Latemarem, Schlernem a Molignonem takové bohatství a krása rostlin se vyvinula, že nemá snad jinde v Alpách sobě rovné? Ói raději spustím na známější strunu o Černé Prsti, botanické zahradě, jejíž vrchol směrem k Hradici lukami protěže a vzácného stříbrného kakostu (*Geranium argenteum*) je pokryt; nebo podívám se do

*) Přednášející podnikl r. 1886. botanický výlet na Grintovec a r. 1891. trávil prázdniny v Solčavě při vchodu Logarského údolí; tak seznal botanicky Ojstriči, Okrešeli, Olševu, Raduchu, Peceni a Obir.

oněch niv posvátného Zlatoroga, které pokrývají západní úbočí Triglava a skrývají tu onen pohádkový květ? Nikoliv! Zavedu vás jinam; tam, kde stojí náš dům a kde přál bych si, by byla také naše turistická domovina, do Alp Saviňských! Podívám se na květinový plášť Grintovce, Ojstrice, Olševy, Raduchy a Obíru.

Živě připomínám si, když v srpnu roku 1886., tedy před 14 lety, ve veselé společnosti dvou botaniků vyšli jsme z Kráně do údolí Kokry a před námi celá skupina Saviňských Alp ve své plné velebě se rozkládala. Dolení nivy koupaly se v ranní modravé páře, nad nimi již čistě zelený tmavý pruh lesa, přerušeny namnoze skalami a nad ním do výše závratné, jako vzdušný přelud, vypínaly se Alpy Saviňské se svými smělymi, horskými štíty. Byl to veselý, vábný, lákavý pozdrav hor!

Dozvolte mi, bych vás, botanisuje, ovšem jen ve fantasii, vyprovodil od úpatí až na vrchol. Zastavím se zvláště na alpské louce, v roklině skalní a na hořením plateau. Pravda, neuvedu tu všech rostlin, vždyť bych vás jistě unavil dlouhou litaní; jen významnějších rostlin si povšimnu.

Dědiny slovinské mají svou zvláštní botanickou ozdobu a to jest karafiát, který z hoření okének spouští květnaté, bujně gyrlandy až téměř k zemi. Často chaloupka jen ze starého došku jako slepena, stářím k zemi schýlena, přece celá zarostlá je v pěkný, svěží karafiát. Ve křovinách v údolí skrývá se *Cyclamen*, který se nazývá dle své vůně alpskou fialkou; vedle listy odkvetlé čemeřice lesknou se ranní rosou, kde listy květiny *Adenostyles albifrons* zakrývají téměř potok.

Na sousední vápenné, výslunné stráni zakotvila se zvláště pěkná flora podhorní. Hle, ty velké fialové květy, *Atragene alpina*, tvoří téměř husté loubí. Blíže na výslunném místě libovonná *Calamintha alpina* tvoří s mateří douškou nízké keříčky, a opodál kvete žlutě kvetoucí dvoušitek (*Biscutella laevigata*) s lomikamem a velmi význačná pro jižní vápencové Alpy *Globularia cordifolia*, jejíž květy tvoří nízké, fialové hlavičky zároveň s karafiátem *Dianthus silvestris*, jehož červené květy přímo jako na drátkách stojí; vedle bílokvětá mochna (*Potentilla caulescens*) a elegantní šater (*Gypsophila muralis*), tu chrastavec, tam silenky a ve šterbině jemňounká jako pavučina *Moehringia muscosa*.

Dostí dolenní stráně! Vstupme do lesa, kde stín nedá vzrůstí bujně vegetaci; jen vějíře kapradin, bledá *Pirola* a jemná mařinka pod řídkým bukovým lesem se zde uchytila; přijdeme-li však na louku lesní, tu květena jeví velmi pestrý a bujný obraz. Jistě vysoký žlutý kamzičník (*Doronicum pardalianches*), orlíček, jako v zahradě, statný zvonek (*Campanula latifolia*), štíhlý vstavač (*Orchis maculata*), kakost lesní (*Geranium silvaticum*), *Arnica montana*, *Astrantia major*, modrý mléč (*Mulgedium alpinum*) a statná *Hypochoeris maculata* nás překvapí. Vše tu kypí jen bujností, roste do výše. blíže k horám, blíže k slunci, blíže ke světlu!

Stoupáme lesem dále, výš a výše, pravidelným, klidným tempem, držíce se cesty, nebo tu v lesním pásmu nerostou zvláštnosti; zde je ráz téměř po celých Alpách jednotejný. Proč bychom tedy z cesty vybočovali, raději šetřme sil i času pro vyšší polohy.

Znenáhla řídne les, smrk stává se zakrslejší, buk rozložitější a tu se objeví nový význačný botanický tvar; nízká kleč, sosna to zakrslá, hustá, která tvoří hoření mez lesní; jest jaksi živým plotem před horní loukou,

zadržuje laviny z temen se valící a nese v zimě mohutnou vrstvu sněhovou; odtud její drsnatý, zavalitý vzrůst. Pokrývá v celých Alpách i na Saviňských Alpách veliké rozlohy; na př. na Raduše a Pecnu tvoří celé lesíky, a vybočíme-li z cesty, velmi nesnadno prodíráme se ku předu.

Ve společnosti s klečí roste *Rhododendron*. Je to pro Alpy typický keř; list má tuhý, vždy zelený jako myrta a na konci větviček nese celé kytičky růžových, zvonkovitých květů. Utržený květ dlouho vydrží čerstvý.

Přestupme toto pásmo a hle, octli jsme se na alpské louce; v pravo, v levo, nahoru daleko rozlehlé. Věru, ani často nevíme, který směr je lepší; všechny jsouce plny květin slibují nejlepší kořist. Zde počíná pravá pastva pro botanika.

Obyčejně vede stezka z lesa k alpské chatě, jejíž okolí vyznačeno bývá určitými rostlinami, které chráněny jsou před stády hořkými a jedovatými šťavami nebo svým žahavým povrchem. Tak pravidelně zde roste alpský šťovík, kopřiva, oměj, vysoké hořké *Gentiany* a prudce jedovaté *Veratrum*.

Jak krásné alpské louky skrývají ve svém úbočí Alpy Saviňské! Jsou to právě botanické ráje, jsouce vyznačeny lahodou a bohatostí rostlinstva a velkolepou scenérií hor! Jsme tu právě v samém nitru horstva, které na nás bezprostředně působí svými imponantními tvary. Pravý skvost alpské louky je alpa Okřešelská v údolí Logarském, kde za krátkou dobu botanik nasbíratí může sto druhů rostlin. A jaké krásné okolí! Od Planjavy z levé strany, přes strmé tvary Brany, Rinky, Kříže, Mrzlé Gory stojí nepřetržitý sbor velikánů horských. Jakoby tito obři chtěli kontrastem působiti. Čela jejich jsou tvrdá, strmá, drsná skála, přes kterou jen mračna se honí; ale pata jejich ovinuta je skvostným, usmívajícím se kobercem květinovým. Všimněme si blíže tohoto nádherného věnce!

Hle, tu celá skupina vonících Orchidů, *Gymnadenia odoratissima*; mají štíhlý vzrůst a drobné lilákové květy v konečném klasu; vedle jako vanilka vonící *Nigritella* a libezná sasanka narcisokvětá *Anemone narcissiflora*. Nade všechny vyčnívá lilije ohnivá (*Lilium bulbiferum*) a střídá se s nádhernou tmavokvětou *Svertsií* a řepní modrokvětou. Vedle též trávníčka (*Armeria alpina*) uchytila se v půdě. Jaký pěkný, svěží tón dodává *Hedysarum obscurum*, *Oxytropis montana* a *Trifolium alpinum*! Ano i bledě modrý jemňounký len (*Linum alpinum*) zde vyrůstá. Tmavším tónem vyznačuje se *Bartsia alpina* a na sušším místě vyrůstá rozkošná *Androsace lactea*, jejíž přejemné květy připomínají nám pomněnku. Těž neschází četné na druhy pokolení *Pedicularis* (*verticillata*, *rosea*, *recutita*, *incarnata*, *rostrata*). Chrupa chlumní (*Centaurea montana*), která má zvláště velké, modré úbory květní; horský vítod (*Polygala amara*) a vonná mateří douška pokrývají květem travnatý úklon, na kterém neschází ani kopretina (*Chrysanthemum alpinum*); ale roste jinak, než u nás v údolí; má úbor květní tmavší i nižší vzrůst, dále sedmikráska, větší než naše (*Bellidastrium Michellii*). Krásné jsou také alpské jestřábníky, které tak rády mění svou podobu. Jako parádní druh jestřábníku uvádím štíhlý, červenokvětý jestřábník (*Hieracium aurantiacum*), který se zde hojně usadil.

Přijdeme-li na místo vlhčí, sbíráme hojně alpský luštinec (*Rhinanthus alpinus*) a nápadnou tučnici (*Pinguicola alpina*), která má jediný kvítek s tenkou ostruhou na stonku uprostřed rosetky mastných listků; všimne-

me-li si lístků blíže, vidíme množství mušek a jiného drobného hmyzu, který na listech se zachytil a rostlinou byl stráven. Též jemná žlutucha (*Thalictrum alpinum*) a kavyl (*Eriophorum alpinum*) se vyskytuje. Výtečnou píci poskytují tu rostliny okoličnaté *Meum mutellina*, *Gaya simplex* a alpské traviny, zvláště bojíněk (*Phleum alpinum*), nápadný modrošedým, složitým kláskem. Dosti! Musíme vyše!
(Dokončení.)

*

Kterak jsme si vyšly na Triglav.

Popisuje *Oldřiška Malátova.*

(Dokončení.)

Vida to vůdce sedící klidně se salašníkem, jenž přikládá neunavě poleno za polenem do nenasytných plamenů, pobízí nás k další cestě. „Pojďme dále, v chatě jsou zíněnky, vyspíte se, dámy, znamenitě,“ dělá nám laskominy, „ale zde nemáte pohodlí. Za hodinu jsme nahoře,“ dokládá. „Za hodinu?“ ptáme se nedůvěřivě. „V chatě jsme také nebyly v sedm hodin“ myslíme si; neboť ty alpské hodiny jsou nějak podezřele dlouhé! Ale ty zíněnky jsou příliš lákavé než abychom odolaly. Otvíráme tedy pomalu dvěře chaty, abychom se přesvědčily, možno-li vyjít, ale hned vrazí jimi dovnitř proud ostrého větru, až nás v kostech zamrazí, a s ním přival deštových kapek smáčí rozpálený obličej. A kolem chaty hluboká, černá noc, že na krok není viděti. Ne, v takové nepohodě se vydati na cestu — je nemožno!

S resignací usedáme opět k ohni a trávíme v trapných okamžicích následující hodinu. Jak radostné pocity budilo v nás dříve vyslovení jména „Triglav“, jak těšily jsme se ze srdce na jeho slézání, a nyní? Jako zmoklé slepice tu sedíme, zbaveny jsouce vši naděje na vysvobození z této situace.

Konečně nastává půlnoc. Dunící a hučící proudy znenáhla se tiší a my nabýváme nové naděje. Povzbuzeny jsouce nastalým klidem přírody otvíráme znova dvěře, a hle! Na krajině spočívá lehounký úsvit a na obloze problyskává to drobnými jiskřičkami třpyticích se hvězd. Po dešti ani památky; všude vládne klid a mir, jen z údolí, které jako černá propast pod námi zeje, zaznívá občas temné hučení vzdalující se bouře na rozloučenou.

S jásotem oblašujeme svůj objev v salaši probudivším se spáčkům a chvatně sbíráme po salaši rozptýlený svůj majetek. Vůdce navrhuje, aby naši hostitelé vyprovodili nás s pochodněmi do chaty Vodnikovy. „Co může býti krásnějšího nad takový půlnoční průvod“, jásáme žádostivý dobrodružství. Slovinci ochotně svolují doprovázeti nás za odměnu 80 kr., a my s radostí přijímáme jejich nabídku.

Stařík připravuje louče, váže je v pevný svazek a konec zapaluje v ohni. Vesele plápolají pochodně v ruce salašnickových i krásné Slovinky; ku zvýšení dojmu rozžihá vůdce i lucernu.

Vy kročíme z chaty plny smíchu a radostí v slavném průvodu, o jakém se nám nikdy nesnilo, do pusté krajiny, obestřené mdlým přisvitem tuše-

ného jitra. Průvod zahajuje stařec a uzavírá Slovinka s pochodněmi; uprostřed jde vůdce s lucernou.

„Nevzdálily jsme se ještě daleko salaše, když vzruší nás lehounký výkřik obdivu. Pozdvihneme hlavy a hle! Čarokrásný obraz zatají nám dech. Vysoko nad námi, nad průrvou dvou skalisk tyčí do výše vrchol Triglavu od temnomodrého nebe se odrážející, ozářený plným proudem stříbrného svitu námi neviděného měsíce, tak nádherný s těmi mlčelivými, tajemnými pláněmi sněhovými, kde ani ptáče nezapěje, ani alpská růže nezardí se v úkrytu šedivých skalisk, ani bujná tráva pastvisk se nezachvěje, tak krásný, tak líbezný jako začarovaný pohádkový kraj... Dlouho, dlouho hleděly jsme mlčky na přízrak ten, loudící ze stisněného srdce vzdech, dlouho chvěla se duše pod dojmem obrazu.

Několik kroků ještě a již mizí obraz pod clonou nově vynořivších se vrchů a my klopýtáme po stezce, jež vine se v serpentínách příkře nahoru. Pochodně nám nyní mnoho nepomáhají: začláníme si vzájemně cestu, tu vstáváme, tu padáme, a stezka stoupá strměji a strměji. Již musíme místy po čtyřech lézti a nedbajíce, že voda deštová, tvořící malé vodopády, se stezky řítí se přímo do našich šatů, prosycující je skrz naskrz, nedbajíce, že celý déšť hořících oharků z pochodní vůdce padá do záhybů šatů našich, hledáme nazdařbůh oporu na kamenech, které pod dotykem ruky naší s třeskem řítí se do hlubiny a mohou poranit ty, jež za námi vystupují.

Louče pomalu dohořívají; praskají temně, až shasínají úplně. Bohu díky, že jich již nepotřebujeme; neboť po jednobodinné cestě, více mrtvy než živý, cítíme konečně pod nohama jemný, hebký koberec trávy a nad sebou tušíme širý, volný prostor nebe. V pravo i na levo dosti širokého údolí rozeznáváme v šeru hory jako rozpjaté záclony, vistící po krajích jeho, a blízko nás plouží se jako temnější stíny postavy pasoucích se koní, příšerným dojmem působící v liduprázdném kraji.

Jdeme asi půl hodiny po měkké, někde úplně ve vodě stopené půdě, když konečně zvolá vůdce: „Chata!“ Nechceme ani věřiti sluchu, který nás již tolikrát zklamal. Ale vskntku! Již rozeznáváme obrysy chaty a v chvíli vítá nás na prahu otevřených dveří nás nosič Jelar.

Jsmo na Velopolji v chatě Vodnikové, právě o půl druhé hodině s půlnocí. Rázem zapomenuta všechna únava, zmlklá ústa se rozhořují... Ochotně zbavujeme se nemilé přítěže, plaidů, žaketů, klobouků, rozvěšujeme vše na tkanice vyložené z vaků a mžikem proměněna světnice v ležení. Počítáme věci a shledáváme vše v pořádku až na dva deštníky, které vzaly za své při lezení skalami. Hůře je s obuví. Živou moci, ne a ne ji dostati s nohou. Konečně se to podaří a hned vyléváme z ní potoky vody. Po těchto přípravách zasedáme ke stolku a osvěžujeme se večeří.

Ráno asi v 7 hodin probouzejí nás těžké kroky vůdce, ozývající se z vedlejší místnosti. Otvíráme hbitě malou dřevěnou okenici a hle, jaký to čarokrásný pohled! Po včerejší bouři ani památky. Otevřeným oknem vniká do chaty širokým proudem pruh denního světla. Zraký naše s rozkoší bloudí po vysokých horách, které jako strážcové rozestaveny tu stojí kolem údolí, po jejich temenech plných čerstvého sněhu, lesknoucího se ve slunečním jasu, až tam vysoko, kde není nic jiného viděti než modré nebe; od chaty láká nás ve svůdném úsměvu slunce stopená cesta na Triglav, ztrácející se v dáli ve spoustě vrchů a sněhových plání...

Těžko odolati! Než jediný pohled na zubožený oděv ochladí okamžitě naše roztoužení. Ach, nebytí oné bouře, oné hrozné noci, kochaly bychom se tvou krásnou vyhlídkou, ty náš milý Triglavě! Ale takto musíme jí oželeť, což naplat! A v duchu vynořuje se nám v duši obraz Mojstrany, krásné, vlídné, zvoucí nás do své ochranné náruči. Chutě oblékám napolo mokrý oděv, na nějž se u obležených kamen sotva místa dostalo a s litostí pohlížím na šťastnější družky, které neposlaly tak neprozřetelné zavazadla s prádlem napřed do Celovce jako já a nyní s rozkoší oblékají suché prádlo. S povzdechem beru do ruky botky jako centy těžké, vodou nasáklé, a vzpomínám na zaslé doby loňských prázdnin, kdy v lehounkých plátěných střevících vyšla jsem si na Hochjoch u Innsbrucku bez nehody. Ale hrůzo hrůzoucí! Nemohu a nemohu nikterak do bot, které smrštním značně se zmenšily. Stojím bez rady, vědouc, že s takovou obuví další cesta nemožná! Z rozpaků vyvede mne hlas jedné z družek, která nabízí se, že odpomůže mým nesnázím a že přijme své sice mokré, ale jinak neporušené botky. Bylo po žalosti a drahocenné boty pyšnily se ve mžiku na mých nohou. Leč nový výkřik žalosti zazní, ale tentokrát ne z mých úst! Jedna z družek ve své horlivosti přistrčila totiž při sušení své boty trochu blízko k otvoru v plotně, jímž šlehaly chvílemi ven plamenky na pohled zcela nevinné. Majíc za to, že již náležitě proschly, běže je do ruky, leč jaké leknutí! Boty, rozloživše se patrně horkem ve své prvotní součásti, rozšklebují na ni děsné rozevřené jícen. A měla jen tyto! Neboť druhý pár ležel tak jako můj v blahém klidu na poště Celovecké. Než, ještě jednoho spasného anděla chovala společnost naše, a tak bylo spomozeno nám oběma.

Za všeobecné spokojenosti vkročila do dveří světnice slč. P., která přijala úřad hostitelky, nesouc v jedné ruce kytici sametových protěží, již jako poetický pozdrav přineslo nám děvče z blízké salaše, ve druhé pak koflíky s kouřícím se obsahem. Co nám ještě scházelo?

Hodiny prchají jako okřídlené... Zapsavše jména svá do pamětní knihy, v níž shledaly jsme se k veliké radosti se jmény p. Dra. Chodounského a jeho přátel, a zapravivše povinný poplatek, chystáme se v 9 hodin ráno na cestu do Mojstrany. Času máme s dostatek a proto nespěcháme příliš... Nosiči uklízejí chatu, která ve chvílce v nejlepším pořádku hotova je přijati zase nové hosty pod ochranný svůj krov.

Vesele vykročíme z chaty. Slunce září jasně, svěží větérek mile dotýká se osvěženého čela a suší na oděvu poslední stopy včerejší bouře.

Stoupáme v pravo na stráň dosti příkře se pnoucí nad Vodnikovou chatou, která u vrcholu mění se v pusté, kamenné moře.

Přicházíme do pouhého kamení, které, jak je urval příval vody, naklání se pozvolna k hlubiniě jako zkamenělý proud řeky. S těží rozeznáváme stezku; jen rozptýlená, deštěm napolo smytá turistická znamení ukazují, kudy máme jít. Před námi kráčejí vůdci bez únavy, těžkým, odměřeným krokem a posléze usedají na ohromný balvan strážíce s unaveného čela pot.

Následujeme jejich příkladu a obrátivše se, díváme se do kraje před námi rozloženého, kde samé oblohy se dotýkají ční na sta osněžených hrotů; i dolů svezou se zraky naše do tichého, snivého údolí, kde na dně,

ve svěže zeleném ostrůvku, mile stulená kyne nám v pozdrav malounká „koča Vodnikova“.

S těží loučíme se s krásným obrazem a znova stoupáme za vůdci, kteří mizejí za skalisky.

Náhle zcela jiný obraz jeví se zrakům našim: nové údolí zve nás k sestupu kamenitými stráněmi, v nichž bělá se to políčky bělostného sněhu, vroubeného hluboko dole svěží zelení sem tam rozptýlených stromků. Kráčíme nejprve po úzkém hřebenu, pak přímo sjíždíme po stráni dolů zarývající pevně podpatky do lehce naspaného, drobného kamení, které ujíždí s námi a řítí se dolů strhujíc sebou déšť jiného; po té překročíme sněhové ostrůvky, až ocitujeme se před první zelení údolí Kermy.

O polednách usedáme v hebké trávě a obědváme. Vůdci, kteří ještě dnes chtějí býti doma, opouštějí nás a spěchají se zavazadly do Mojstrany, aby v čas přišli ke vlaku.

Občerstvivše se pokračujeme v cestě, jež nové a nové půvaby krásného údolí zrakům zjevuje. Les střídá se s malebnými skupinami osamělých stromů, s loukami plnými kypící zeleně; tu i tam objeví se oku v záhybu louky do lesa zabíhající napolo ukrytá salaš. A všude posvátný, nerušený klid. Občas kámen s třeskotem sřítí se s vrcholu skal, které místy těsně svírají údolí, a stane v řadě padlých druhů.

Konečně objevuje se na naší cestě první skupina obydlených domků, za ní osada, po té druhá, třetí, až konečně vidíme na malé rovince největší Mojstranu, kde záhy přijímá nás do ochrany známý hostinec Šmercův — a protože v něm pro všechny místa nebylo — i Požganův, v němž jsme výborně spaly.

*

Vandrácké písně.

I.

(Nápov: Hranice vzplála tam na břehu Rýna...)

Do dálných krajů, kde se boky týčí skalnatých hor a štítů ledových, nás touha nese, když se sluncem vznítí obloha modrá za dnů májových — tam vzhůru tedy spějme v čarů říši, již skrývají nám skalí, firn a led, k temenům spějme oněch horských výší — a pozdrav s nich ať letí k vlasti zpět!

Vzdálení vlasti, myslíme přec na ni — ač nehřmí sem zápasů ryčních ruch; na vzdušných štítech volně řoť se snuje svobody zlaté dýcháme tu vždouch — tam vzhůru tedy spějme v čarů říši, již skrývají nám skalí, firn a led, k temenům spějme oněch horských výší — a pozdrav s nich ať letí k vlasti zpět!

Nechť laviny hřmí po sněhových srážech,
nechť nad hlavou se třísťí kamení,
svých cílů dojdem', u svých cílů stanem',
neustoupíme bojem znavení!

Vždy výše budem' spěti v onu říši,
již skrývají nám skalí, firn a led,
k temenům oněch volných horských výší —
a pozdrav s nich poletí k vlasti zpět!

A kdyby jednou na těch horských stráních
smrt zastavila nadšený náš vzlet,
v posledním vzdechu k rodujím našim nivám
by zatočil se zmirající hled —

u čestném boji o tajemnou říši,
již obrňují skalí, firn a led,
jsme klesli mužně — s dobytých pak výší
vítězný pozdrav letí k vlasti zpět!

Za námi nových bojovníků řady
mezeru v šiku opět vyplní,
by dalších cílů dobývali valem
a zvítězili v našem znamení;
pak dobudou tu touhy svojí říši,
již obrňují skalí, firn a led,
a s jasných temen pokořených výší
poletí pozdrav k staré vlasti zpět!

II.

(Pochodová.)

Ku předu statně krácejme
do výšin oblačných,
odkud nám kývá skalní štít,
blýská se led a sníh!

Daleká cesta před námi,
mnohý nás čeká sráz —
přes to však nic nás nezradí:
ku předu ráz na ráz!

Až budem' u svého cíle stát,
pod nohou širý svět,
pak se nám rázem rozjasní
znavený chůzí hled.

*

H. Šárecký.

Úrazy v Alpách r. 1899.

Sestavil Otakar Laxa.

II.

Úrazy ve vysokých Alpách.

A. Z příčiny subjektivní.

a) Způsobené slepou odvahou.

1. Poblíže Innsbrucké chaty (Stubaj) spadl při trháni protěže soustružník Neumeister z Durinska a zabil se.

2. 14. srpna vydal se přes varování myslivec a hostinský Zembacher v Rauriiském údolí přes stěnu Leydefrostovu, spadl a usmrtil se.

3. V Ötztthalu na Vernagtferneru zahynul nosič partie, která vyšla sem sledovatí znamení, jimiž se měří pohyb ledovce. Ačkoli varován, přece odvážil se nosič na sněhový most, přepažující puklinu ledovce; v tom snih se probořil a nosič sletěl do štěrbině asi 20 metrů hluboké, kde zůstal ležeti mrtev.

b) Způsobené vysílením.

Četné oběti vyžádaly si loni zimní tury. Jakkoliv v zimě nejvyšší vrcholky švýcarské i dámmami byly slezeny, zůstávají zimní exkurse, vzhledem ku krátkým dnům, přece jen sázkou. Zimní tura vyžaduje nejen výzbroje ku slezení hor nutné, nýbrž také opatření proti zimě, hlavně ledovému větru. Tim však neodvrátíme ještě veškerá nebezpečí. V letě sporá nebezpečí objektivní, v zimě tím snadněji se vyskytnou, zejména sněhové vánice a četné laviny následkem čerstvého sněhu.

1. Dne 2. ledna zmrzl 150 m pod chatou Rambertovou (2500 m) na Mouveranu 22letý elektrotechnik Lenormand ze Ženevy. O příhodě vypravuje jeden z účastníků (dle Mittheilungen D. Ö. A. V. 1899.) toto:

„Pět nás vyšlo v neděli (1. ledna) ráno za průvodu nosiče z Leytrou a hodlali jsme dosáhnouti Rambertovy chaty. Počasí bylo mlhovitě, nikterak však špatně. Výstup byl neobyčejně namáhavý a sníh kyprý; mohli jsme jen pomalu ku předu. Večer k 10. hodině blížili jsme se k chalupě. Tu klesl do sněhu jeden z našich přátel, Lenormand, který něco před námi kráčel a až dosud statečně se držel. Vysvětloval, že už dále nemůže, že mu jedna noha zmrzla. Třel jsem ji energicky sněhem, ale marně. Byli jsme asi 150 m pod chalupou. Zatím, co nosič a moji soudruzi u vysíleného Lenormanda zůstali, vystoupil jsem sám k chatě, které jsem v 10 hodin dosáhl. Nebylo možno nám našeho soudruha k chatě donést, neboť naše síly byly vyčerpány a kromě toho zdvihla se strašná sněhová bouře; při každém kroku zmizeli jsme po prsa ve sněhových mračcích. Nosič, který k chalupě mne následoval, odebral se s přikryvkami, potravinami a léky z chaty vzaty k jevišti nešťastí; o půlnoci byli jsme všichni, vyjma nešťastného L., v chatě skryti. Příštího jitra chtěl nosič do Leytrou sestoupiti; bouře řádila se silou ještě nezměněnou. Jeden z našich přátel jej doprovodil; odešli. Došedše k Lenormandovi, našli jej ještě živého. Něco později pokoušel jsem se sám, abych k našemu druhu cestu si proklestil, ale v brzku nemohl jsem dále. Sněhová bouře trvala až do úterka k půlnoci. Ve středu ráno vydali jsme se na pochod, bychom dosáhli údolí. Nenalezli jsme svého soudruha L. více, zmizel pod sněhem. Všecko pátrání bylo marné. Teprve 17. června mrtvola jeho nalezena a do Leytrou dopravena.

Případ tento nevyžaduje vysvětlení. Není pravděpodobno, aby pět lidí, byl i znavených, nemohlo odvléci zemdleného, aspoň tehdy, kdy v chatě se byli již zotavili. Nechatí však druha ve vzdálenosti 150 m od chalupy v zimě zahynouti je špatným dokladem jich lidskosti.

2. Montér Kalkowsky, zaměstnaný v Rosenheimu, podnikl o vánocích jízdu do Zillerthalu. Na Štědrý den bylo mladého muže viděti na cestě ze Schmirnu k Tuxerjochu, k němuž je přístup strmý a zaledněný; od té doby pak zmizela

)

jeho stopa. Záchranný sbor D. Ö. A. V. našel pouze jeho mrtvolu. Blížejším vyšetřením dokázáno, že turista byl vysílen a že chtěl se obrátit; nemá je železky, vyklouzl na příkré zaledněné stráně a zraniv se, na spánku zahynul.

Snad ani zimní toury nejsou tak nebezpečné, jako výstupy podniknuté za nepříznivého počasí, když v horách jsou sněhové vichřice, ztěžující dýchání a kdy turista vezí ustavičně v mračnách a mlhách, a kdy konečně stále hrozí nebezpečí laviny, ježto čerstvý sníh je měkký a hluboký. V takovém případě pomoci i sebe rychleji přivolání vyžaduje tak dlouhé doby, že stává se již marnou. V případech takových je jediná rada: zvoliti co možno nejkratší cestu do údolí.

3. Jako odstrašující příklad toho druhu budiž příhoda, jež odehrála se v září ve skupině Velikého Veneta (Mittheilungen d. D. Ö. A. V. 1899). — V sobotu dne 9. září podnikl hotelier z Gastýnu Weissmayr se dvěma vůdci Hochbruggerem a Hacksteinerem výstup z Innerschlössu ku Pražské chatě s úmyslem, aby přes vrchol Velkého Veneta došel Kirsingerovy chaty a odtud dorazil do Pinzgau. V neděli přišlo v údolí, pak začalo i sněžit, v pondělí pak dokonce přikvačila i sněhová bouře. — V úterý k polední pozorovali v hostinci v Gschlössu na konci údolí vrávorající postavu zahalenou v plášť, jež blížila se ke stavení. Byl to vůdce Hacksteiner, jeden z vůdců Weissmayrových. Dorazil úplně vysílen a vypravoval toto: Bylo nutno přestoupiti strmé východní úbočí Kesselkopfu, pak sestoupiti na ledovec Viltragenský a po jeho překročení ku Habašskému sedélku vystoupiti, od něhož cesta vede dolů do Habašského údolí a k stejnojmenné chatě. Již traversování Kesselkopfu bylo namáhavé a pro stále nebezpečí lavin velice povážlivé, mimo to ztratili zde pan W. jakož i vůdce Hochbrugger následkem prudkých nárazů větru své klobouky. Když dorazili na ledovec Viltragenský, byli již všichni vysíleni, nicméně dali se na výstup k Habašskému sedélku. Asi 1/2 hodiny pod tímto vzrostla sněhová bouře tak silně, že mohli sotva dýchat; zde seznali, že za takovýchto poměrů nemožno jest pokračovati, i usnesli se tedy, že sestoupí do Gschlössu. Když se dostali na postranní morénu Viltragenského ledovce, prohlásili W. a Hochbrugger, že již dále nemohou. Všichni tři položili se co možná těsně v klubko, zahalili se sněhem a přečkali zde poměrně dobrou noc, ba poněkud i spali. V úterý za svítání ustala bouře poněkud, ale W., jakož i vůdce Hochbrugger byli dosavade tak vysíleni, že na sestup nemohli pomyslet, a uloženo tedy Hacksteinerovi, aby přivedl co možno nejrychleji pomoc. Tento zahalil zbylé dle možnosti a dal se na sestup, když ho W. ujistil, že je mu docela dobře. Více po čtyřech leza, než jde, často po prsa zapadáje do měkkého sněhu mezi balvany napadšího, dostihl Hacksteiner s napjetím posledních sil údolí a hostince v Gschlössu. Hned vypravena ochranná kolonna. Brzy potom dostavili se vůdce od Taurské chýše, jež nečus tam zdržel, a druhá kolonna se vydala na cestu. Cesta byla hrozná, takže jen pomalu se ku předu postupovalo. Zatím první blížili se k místu neštěstí a zaradovali se, uslyševše na své volání odpověď od Hochbruggera. Když přišli však k místu samému, seznali, že lidská pomoc přišla již pozdě. Pan Weissmayr byl již několik hodin mrtev, vůdce Hochbrugger v posledním tažení. Teprve třetího dne bylo možno mrtvoly dostat do údolí.

4. 7. října podnikl malíř Litscher ze Sevelen samotem výstup ve skupině Churfirštů. Tehdy řádila zle sněhová bouře. Dvě záchranné kolony vrátili se bez výsledku. Teprve 15. října nalezen byl L. zmrzlý u Sichelského hřebenu.

5. V červenci zahynul na Watzmannu učitel Siekel z Ingolstadtu. Vyšel z Watzmannské chaty a od té doby byl pohřešován. V říjnu nalezena jeho mrtvola pod středním vrcholkem, směrem k Wimbašskému údolí. Snad namáhal se přílišně a ranila jej mrtvice, snad hlavní příčinou byla jeho vada srdeční.

c) Způsobené nezkušeností a neopatrností.

Nedostatečná výzbroj způsobila tyto úrazy:

1. Učitelka Steinová z Vídně vydala se 26. srpna bez průvodu na Velikou Poncu (Mangartská skupina), chtějíce sestoupiti k jezerům belapečským. Při slézání sřítla se se stěny as 200 m hluboké a zůstala co roztrášená mrtvola ve skalách vězeti. O tomto případu zmínili jsme se podrobně v 1. a 2. čísle tohoto ročníku. Jen naprostá neznalost základních pojmů alpinismu mohla za těchto

okolností vésti ku sestupu po děsných srážech, spadajících od trojdlílné Poncy k jezerům Mangartským.

2. Dne 5. září nalezena v Seethalu u Malnice mrtvola advokáta dr. Sander a ze Styrského Hradce, který od července byl pohřešován a marně několika záchrannými sbory hledán. Pastýř upozorněn dravým ptactvem našel jeho mrtvolu pod skalami. Dr. Sander byl vyzbrojen úplně nedostatečně.

3. Vyklouznutí na kluzké trávě událo se na Pilatu. Asi 500 m za stanici Aemsgen našel v září železniční strážník v příkopě mrtvolu pohřešovaného pomocníka lékárnického Rökla.

Zejména zaledněné skály jsou nebezpečny.

4. 28. července sklouzl vídeňský učitel Hentschel na skalách mangartských a lehce se zranil. Vystoupil totiž sám na vrchol Mangartu a zkoušel sestup severní stěnou; při tom sklouzl na omrzlé skalní plotně a padl sněhovou trhlinou a přes malou stěnu na skalní výběžek, z něhož nebylo východu. To stalo se kol 8 hodiny ranní. Partie jdoucí ve 4 hodiny z Římského údolí kol chaty mangartské přes Trávník do Belapeče, zaslechla jeho volání a lesník ji provázející spěchal nešťastníku pomoci. Nemohl však se k němu vyšplhati, a ježto se tušilo, vrátil se, by zjednal záchrannou expedici, která nastávajícím jitem na místo se dostavila. Jen odvážnosti pastýře Wenzela lze děkovati, že Hentschel byl zachráněn.

4. Studující Fürst, Kottmann a Lauber podnikli výstup na Balmhorn (3711 m) a traversovali pak Schwarzgletscher. Na to uchýlili se do skal a při přestupu zaledněné skalní partie sklouzl jeden z nich a sřhl ostatní s sebou. Padali po ledovci as 300 m daleko, a když se zastavili, tu Fürst byl v bezvědomí, Kottmann měl zlomenou holeni a Lauber, jež nejméně utrpěl, popsal ihned pro pomoc. Ranění odneseni do Schwabenbašského hostince a obvízáni. V noci Fürst následkem vnitřního poranění zemřel.

5. Dělníci, zaměstnaní stavbou chaty švýcarského alpského klubu, nalezli v srpnu na úpatí Bittlassu hluboko dole na ledovci, spadajícím od Gamchillieku ku Kienthalu, dámu a vedle ní turistu v bezvědomí. Byl to kantonní rada Hubacher ze Twann, jež podnikl se svou dcerou bez vůdce nikterak snadný přechod přes Gamchillieku do Kienthalu. Při slézání vyklouzla dcera na strmém firnu a sřhla otee do hloubi. Pan Hubacher skonal ještě před příchodem sboru záchranného, slečna Hubacherová byla zachována životu.

6. U Adelbodenu (Bernský Oberland) nalezen s roztrášenou lebkou turista Herz z Paříže. Provedl se svou rodinou výlet na Schwand; cestou se od ostatních oddělil, odbožil pak od obvyklé cesty, vyklouzl a zhynul.

7. Na Rosenkarferneru v Oetzthalu prolomil se student Gstrein, který s jakýmsi pastýřem chtěl slézt Wilde Mannl, do ledovcové štěrbiny as 10 m hluboké. Za pomoci dvou turistů a vůdce byl student osvobozen.

8. Na přechodu Vignettes (Wallis) zahynul tyrolský vůdce Reinstadler. Spadl do trhliny ledovce a nškrtil se na laně, jehož část přes ramena měl přehozenou. V případě tomto vysvětluje se nám důležitost napnutého lana i při přechodech zdánlivě bezpečných. Partie sestávající z turistů Fulda, jeho bratra, dále vůdce Reinstadlera a Fillieza vystoupila na dosti příkrý svah firnový, který měl vzhled zcela stejnorodý, bez trhlín. Reinstadler, jež dříve volnou část lana otočil si v klíčcích přes pravé ramě a levou paži, šel při nenapnutém laně. Pojednou ušel Fuld, kterak Reinstadler bez výkřiku probořil se do štěrbiny ledovce, a dříve nežli mohl zvolati, zmizel tam i jeho bratr, trhnutím lana stržený. Fuld udržel se nuhoře jen proto, že rukama i nohama se do sněhu zahrabal. A tu slyšel hlas svého bratra, který vzpíráním dostal se na ledové žebro a volal Reinstadlera. I viděl nešťastného vůdce 2 metry níže viseti a to na klíčcích, jež přes ramě a kol krku přehodil a které jej rdousily, takže obličej jeho modral. Když přišli Filliez a vyprostili bratra Fuldova, vytažen Reinstadler již mrtvý.

9. Na Schmittenbergu v Hintertu spadl jakýsi Kastner z Vídně, sklouznuv na příkrém sněhu, a zranil se.

B. Z příčiny objektivní.

Uvolnění drží bylo příčinou následujících úrazů:

1. Hrozná neštěstí, jež řadí se ku katastrofě následující po prvním slézání Mont Cervinu, přihodilo se v srpnu na Dent Blanche. Angličtí horolezci Jones

a Hill s vůdci Furrerem, Vinneyem a Zurbriggenem pokoušeli se dne 28. srpna o výstup na Dent Blanche po její západní hraně. Společnost překonala nejobtížnější partii a asi 50 m pod vrcholem nucena byla útvarem skal o několik metrů se odchýlit na západ. Zde zatarasila jim převislá skála cestu. Aby překonali překážku, zarazil druhý vůdce a Jones, který co třetí na laně byl připoután, pikly do skalní trhliny. Prvý vůdce vstoupil na tyto a hledal drž. V tom událo se nešťěstí buď tím, že pikl se pohnul a noha uklouzla, nebo tím, že záhyt nedržel. První vůdce padl střemhlav pozpátku, strhl druhého vůdce i Jonesa s sebou, a všichni tři řítili se na třetího vůdce pod nimi stojícího a na Hilla, který co poslední na laně byl připoután. Tento stál právě ve skalním výklenku a otočil lano dříve kol balvanu. S hroznou rychlostí sřítili se tři vůdci s turistou přes něho, následovalo trhnutí — lano se přetrhlo mezi ním a čtyřmi nešťastníky, kteří v dlouhém oblouku přes skály a ledové srázy dopadli na ledovec Dent Blanšský. To stalo se v pondělí o 10. hodině dopolední. Hill vypravuje o příchodu takto: Necítil jsem žádný náraz. Vše odbylo se tak rychle, že nemohu podatí zprávu o jednotlivých podrobnostech. Jakmile nabyl jsem trochu chladné krve, vyškřábal jsem se na vřehol a hledal jsem partii dvou mužů, které jsme při výstupu viděli obvyklou cestou se ubírat. Nemohl jsem je spatřiti. Byli již mimo dozor a nemohli mě ani slyšeti. Nalezl jsem ale ještě jich stopy v ledu. Sestupoval jsem tedy rychle, doufaje, že je dohoním. Tu zdvihla se sněhová bouře. Pod skalním žebrem poněkud skryt, leže na svém tlumoku strávil jsem dobu až do úterka. Dvě švestky, které jsem měl při sobě, byly mou celou potravou. Ve středu sestupuje, dostihl jsem morény poblíže Staffelalpy. Pro temnotu a únavu musil jsem opět celou noc pod širým nebem ztráviti. Jak jsem se vrátil, nevím sám. Jednal jsem více z pudu, než z rozvahy. Razil jsem stupy, šiml se ku předu, šplhal se po skalách, ale vše činil jsem mechanicky, jako stroj.“

2. 27. srpna vystoupil mnichovský úředník Dorn na Passaierspici a sice od Augsburské chaty. Při slézání, které zrychlil, jožto se bouře blížila, odchýlil se od obvyklé cesty a hleděl dosici Grinnerferneru. Při tom bylo mu přelézti skalní výběžek, na kterém vylomila se drž, takže Dorn spadl na ssutkoven pláň s výšky as 30 metrů a zranil se.

Loňský rok vyznačuje se četnými úrazy způsobenými sřícením se lavin. V té příčině budíž zde zaznamenán

3. smutný konec dvou zkušených alpinistů Dra. Ehlerta a Dra. Münnichse ze Strassburgu, kteří přešedše na sněžnicích Sustenský průsmyk, lavinou byli zasypani. Po Sylvestru stráveném v Gadmenu hodlali čtyři členové sekce Strassburské sněžnicemi přestoupiti sustenský průsmyk do Wassenu. 1. ledna dva z nich odjeli zpět do Strassburgu, však Ehlert a Münnichs — známí turisté — rozhodli se provéstí svůj záměr. Počasí bylo pěkné, než dosti teplé, později pak silně sněžilo. Přátelé očekávali návrat obou turistů 3. ledna, ježto se však nevraceli, telegrafováno do Gadmenu, by po zmizelých bylo pátráno, zároveň vypravena pak expedice k jich vyhledání. Než veškeré pátrání zůstalo bez výsledku. V červnu nalezeny náhodou obě mrtvoly. Toho času podnikla totiž část semináře učitelského z Hofwyhu výlet přes Susten. Při pochodu po ledovci pozoroval jeden z účastníků vyčnívatí ze sněhu sněžnici. Zde ležel dr. Ehlert a asi 20 kroků před ním Münnichs, tak jak při pochodu kráčeli. Oba měli sněžnice na nohou, lano a tlumoky na zádech, pikly ležely vedle nich a před prvním lucerna.

4. Na Schreckhornu postižen byl lavinou anglický turista Bargue s vůdci Kristianem Jossym ml. a Rudolfem Burgerem. Všichni se však zachránili.

5. Na Zinalrothornu zahynul při sestupu k Zermattu kupec Baumann s dvěma vůdci Tabrinem a Antillem. Ohtěli sjeti přes firnové pole, když uvolnila se lavina a srazila je s vysoké stěny.

Nezkušené turisté vedou si při skalních partiích často tak neopatrně, že uvolňují četné kameny, jež ohrožují pak chodce pod nimi se nalézající. Podobný případ i loni byl zaznamenán.

6. Tury v Gesäuse jsou známé proto, že hrozí horolezci pádem kamení, které zde v ssutkách je nakupeno a často kamzíky bývá uváděno v pohyb. Zejména tak řeč. Peterpfad jest znám nebezpečím kamenů, jež s horějších skal a terass vesměs sem padají. Ku padání kamenů náhodile uvolněných přispívá skorem každá partie výše se ubírající, není-li dosti opatrná, a to bylo snád také

příčinou následující katastrofy. 16. června dal se touto cestou též disponent Viktor Maresch, opatrný a zkušený horolezec, který již několikráte tuto partii provedl. Pojednou sletělo s hora několik kamenů a srazilo Marescha do skalní trhliny, kde mrtvola jeho nalezena. (Dokončení.)

*

Nové alpské dráhy.

Konečně po dlouhých letech zdá se, že rozhodnuto je o novém spojení severních alpských zemí s údolím Drávy a Terstem, jakož i o spojení Lince se Selzthalem trati co možno nejkratší. Pravíme: zdá se, neboť uplyne ještě hodně času, než předlohy vládní v té příčině podané budou přijaty, a kdo ví, nenastane-li změnou vlády také změna v projektech; ovšem stabilisace v osobě železničního ministra jest jaksi zárukou, že projekty budou provedeny.

Dráha turská. Co bylo již vypracováno projektů na dráhu přes Tury (Vysoké, Radstadtské i Rottenmannské)! Z Rottenmannu do St. Georgen u Unzmarktu, z Radstadtu, z Ebenu, ze St. Johann in Pongau do Spitalu (s různými variantami), projekty z Taxenbachu Raurisem, z Bruzku přes Heiligenblut, z Mittersilu přes Windisch-Matrei! Dnes přijala vláda projekt ze Schwarzachu Gastýnským údolím do Möllbrückenu u Spitalu na Drávě. Schwarzach položen je 592 m nad mořem; u soutěsky Gastýnské prorazí trať dvěma tunely (726 a 750 m dlouhými) skály a ve stanici Böcksteinu do-áhne 1172 m nad mořem. Tunelem 8470 m dlouhým — v němž docílí se nejvyššího bodu dráhy. 1225 m nad mořem — prorazí se Tauernsfock, dráha pak kolem Mallnitz spadá Möllským údolím do Möllbrückenu (553 m) nebo spíše až do Spitalu. Mezi stanicemi Ober-Vellach a Benk (6·5 km délky) bude 8 tunelů a 11 viaduktů! Dráha bude 77 km dlouhá a přiblíží opravdovým i svátečním turistům kus nádherného alpského světa.

Dráha přes Karavanky a Bochyň do Terstu. Také tu bylo dlouho nerozhodnuto. Projektovány byly trati z Celovce přes Ljubelské sedlo, z Trbiže přes Predel do Gorice, z Trbiže tunelem pod Manharem do údolí Koritenci a do Gorice atd. Je dosti záhadou, že jedna z obou posledně jmenovaných drah nemá býti provedena, ač v odůvodnění osnovy zákona praví se, že se stanoviska finančního, technického i hospodářského měla by se jim dáti přednost; leč nelze ji provéstí „aus gesamtstaatliche Rücksichten“, praví se v předložce — patrně z vojenských ohledů! Vláda přijala projekt tento: Z Celovce vede dráha k Byetřici v růžové dolině, potom tunelem 7943 m dlouhým do Jesenice. Sem ústí také dráha z druhého východiště Běláku. U vesnice Savy překročí trať Korenskou Sávu, brzo na to soutěsku řečenou Rothweinskou nad známým vodopádem; na to vede dráha po blízkou Bledu přes Bochyňskou Belu do Bochyňské Bystřice. odtud pronikne tunelem 6365 m dlouhým do údolí potoka Bači, načež klesá do údolí Soče, kde viadukt stihá viadukt, tunel stihá tunel. Teprve, když dráha překročí potok Vogerček, jsou poměry terrainu příznivější. Dráha klesá do Gorice na kotu 82 m. Odtud vine se trať do údolí Skerbiny, dále k sv. Danieľu na Krastu, pak k Občině a na to dolů ke dráze Terst-Herpelje, s níž potom paralelně vede do Terstu. — Nedá se upřítí, že tato dráha pozvedne velice návštěvu Karavanek, Bledu a překrásného jezera Bochyňského; doufejme, že přivábí i četné české turisty do slovanských zemí.

Pyhrnská dráha. Aby docíleno bylo přímého nejkratšího spojení mezi Lincem a Selzthalem, prodlouží se dráha, která dosud vede do Klaus-Steierlingu, přes Windisch-Garsten do Selzthalu. Dráha otevře rozkošnou skupinu Prýlskou, Warscheneckou, Sengsenskou atd. tak, že možno bude staviti se tam s malou ztrátou času, i když pospíchá se dále. Stát stavi dráhu tuto hlavně proto, aby měl rezervní trať pro případ, že dráha ze Sv. Valentina přes Reifling by byla poškozena, co stává se živelnými nehodami skoro každý rok. Z Klaus-Steierlingu povede dráha četnými tunely a viadukty soutěskou potoka Steyerlingského přes Stoder pod Velkou Prýlou k Windischgarstenu a Spitalu a. P., načež prorazí Bosruck, tunelem 4460 m dlouhým. Nejvyšší bod dráhy bude 731 m.

*

Ze slovanských Alp.

O Jezeru pod českou chatou psali r. 1865. proslulí cestovatelé J. Gilbert a Churchill ve svých „Excursions through Tyrol, Carinthia, Carniola et Friuli“ mezi jiným toto: Jezero je krásná, zelená, skvoucí horská kotlina; toto údolí je tak rozkošné, že byli jsme zklamáni, když dověděli jsme se, že v hostinci nemůžeme zůstat delší čas... Příroda tu rozprostřela nejkrásnější svůj pažit před námi, ověsila hory nejbohatšími lesními tapetami, a postavila-li ještě nad ně strašné skalní zdi bez zeleně, učinila to jistě proto, aby toto líbezná místo odloučila od velkého světa i aby je tak zachovala stále svěží a krásné.

Česká chata vězela — dle dopisu pana starosty Muriho v Jezeru — počátkem druhé polovice března tak hluboko ve sněhu, že z údolí sotva bylo lze ji spatřiti. V letošní zimě napadlo i v Saviňských Alpách sněhu mnoho; bude-li však jaro příznivo, roztaje sníh u chaty tak, že i na jaře bude výstup k ní lehouchký. Do sezony turistické bude hotova ze Stullerova sedla nová pohodlná cesta k chatě.

Hlas o naší chatě. Terstský slovinský denník Edinost připomíná, že český odbor je nyní nejsilnější podružnicí slovinského planinského družstva, zmiňuje se o naší chatě, která stavbou svou i vnitřním zařízením bude opravdu „česká“, a dodává, že česká chata pod Grintovcem je nejlepší a nejhezčí stavba ve slovinských Alpách.

Bledské „Carcomité“ vydalo na rok 1900. nový „prospekt“ pro návštěvníky Bledu, ve kterém píše také o výletech z Bledu. Ve prospěchu tom dočte se čtenář o chatách německo-rakonského alpského spolku, avšak o četných chýších Slov. Plan. družstva v triglavské skupině není tu zmínky. Této ne — úplnosti všimne si jistě ústřední výbor Slov. Plan. družstva i obecní reprezentace Bledu a poučí „Carcomité“, jak třeba jednati. Prospekt jistě byl vydán i bez vědomí váženého a nám Čechům tak sympatického poslance pana Ferjančiče, který je přítelem všech snah našeho družstva.

V Ratečích u Belapečských jezer na draze od Trbiže k Lublani napadlo 18. března ke starému sněhu tolik nového, že bylo sněhu skoro na metr!

Vůdce Vavřinec Potočnik přesídlil k Uršičovi v bystrické dolině saviňských Alp u Kamniku.

Chaty kraňské sekce D. Ö. A. V. měly r. 1899. tuto návštěvu: Zoisova chýše na Kokerském sedle 134, chata pod Golici v Karavankách 300, Deschmanka pod Triglavem 192 turisty.

Ziňská sekce D. Ö. A. V. upravila cestu úzkou úžlabinou potoku Krnice (Garnitzenbach) a zřídila novou cestu v divoce romantické soutěse Krnice, do které lze přijíti nejbližší ze Sv. Mohora (Hermagor) aneb i od jihu z Kanalského údolí malými přechody.

Na Jalouc (2855 m), který s Manhartem skvěle ovládá okolí Predelu, a který velice zřídka je navštěvován, podnikl 7. srpna loňského roku výstup dobrovolník R. Lucerna sám. V zajímavém článku, ve kterém líčí výstup (Oesterr. Alpenzeitung č. 547.), praví o Jalouci: Smělá, jako stezky na vrchol, jest jeho postava. Necht obdivujeme se mu od východu jako skvělému skalnímu lichoběžníku, od západu jako ušlechtilé vyvinutému rohu, ze severu jako štíhlému krystalu, všude má svůj zvláštní ráz, a byt předčily jej Manhart krásou formy, Triglav svou klidnou velebností a Bramkofel svou ohromující mohutností, Jalouc je všude pln pyšné, vzdorné divokosti.

Zalesňování Krasu. Minulého roku bylo na Krasu zalesněno 73.56 ha. půdy; na 380 hektarech byla provedena revize. Zasaženo bylo 2.506.300 borovic, 48.000 jedlí a 16.000 dubů. Kromě toho bylo vysazeno 200 kg jedlového semena. Od roku 1876. zalesněno bylo na Kraňském Krasu 1563.33 ha 24.424.280 sazenicemi. Práce jde ovšem velice ztěžka, ale již má značné výsledky, které i zevně lze pozorovati. Kdo po několika letech vidí znovu Kras, třeba jen ze dráhy, pozoruje

radostný pokrok zalesňování, které pro budoucí věky bude mít ohromnou důležitost hospodářskou a nebude bez značného vlivu na poměry meteorologické i klimatické.

*

Z východních Alp.

Hlubka malých jezer u Reschenscheidecku, jež položena jsou blíže silnice mezi Fünstermünzem a Glurnsem, byla v posledních letech často měřena Drem. Müllnerem z Vidně. Dle měření jeho jsou jezera tato málo hluboká; největší hlubka severního jezera (Reschensee) je 22.5 m, středního (Mittersee) 17 m, jižního (Heidersee) 16.5 m.

D. Ö. A. V., v jehož službách je přes 1000 vůdců alpských, vyplácí vůdcům, kteří dosáhli 65 roků a byli činní nejméně 20 roků, rentu 100 marků ročně. Vůdci, kteří byli činní 10—15 let, obdrží 60 m., ti pak, kteří byli činní 15—20 let, 30 m. ročně. Vůdce, kteří při vykonávání služby stali se nezpůsobilými, obdrží 100 m. ročně. Kromě toho udílí spolek podpory do sumy 100 m. ročně vůdcům při onemocnění nebo stihne-li vůdce neštěstí nějaké, a touž podporu mohou obdržeti vdovy i sirotci po vůdcích.

Turistika v Tyrolích. Dle statistiky spolku „Landesverband für Fremdenverkehr“ navštívilo r. 1898. Tyroly 411.779 cestujících. Není řečeno, mnoho-li bylo horských turistů, avšak jistě procento velmi značné. V Inšpruku bylo ubytováno v roce 1899. přes 107.000 cizinců

Na Penegalu bude poblíže známého obelisku vysvěcen v létě r. 1900. gotický kostelík na paměť císařovny a královny Alžběty.

*

Dráhy.

10. ledna 1900. byla otevřena dráha z Wolfsbergu do Zeltwegu, kterým spojeno bylo lavantské údolí v Korutanech s murským údolím ve Styřsku.

Z Loèche v rhónském údolí má se stavěti dráha do Loèche-les Bains (1384 m); rozdíl výšek obou míst je 660 m.

Riditelství gotthardské dráhy zřídilo ze stanice Rodifesso mezi Airolem a Faido vlečnou dráhu k jezeru Tremorigio, jež leží 500 m nad stanicí, a sváží led jezerní i v zimě dolů.

Dráha z Vau do Salanfe k ulehčení výstupu na Dent du Midi se strany od Champéry bude otevřena v létě.

Lanovou dráhu z Grindelwaldu k ledovci Grindelwaldskému zamýšlí zříditi interlakenské družstvo. Dolní stanice má býti zřízena v Grindelwald-Mettenbergu, hoření u cesty k Bäreggu nad dolejšími grindelwaldským ledovcem.

*

Chaty.

Teplická chýše pod Uibelthalským ledovcem ve stubajských Alpách byla v prosinci 1899. vylopuena.

Na Seiseralpě, východně od Schlernu v Tyrolích, bylo počato se stavbou chýše pod vrcholy řečenými „Rosszähne“. Stavba děje se právě na křižovatce cesty ze Schlernu přes sedlo Tierserské údolím Durone do Campitella a cesty k chatám ve skupině Langkofelu.

Chýše pod Herzogstandem nad jezerem Walchenským, postavená ve výši 1555 m, byla navštívena r. 1898. více než 6000 turisty. Chata, vlastně malý hotel, má od letoška hospodářství celou zimu.

Gleiwitzská chýše pod vrcholem Hoher Tenn v údolí hirszbachském bude otevřena v červenci t. r. V létě 1899. byly upraveny pohodlné stezky z Fusche k chatě a od této k tak řeč. „Kesselfall-Alpenhaus“ v Kaprunském údolí.

V Mrtvém pohoří měla býti zřízena odborem lineckým něm. rak. Alpenvereinu chata blize jezera Elmsee (1670 m). Pro odpor majitele honitby (továrnika Hardtmutha) nedojde k tomu. Dočleno však alespoň toho, že v myslivně Elmgrubenské zařízení bude pokoj se dvěma ložema, kde turisté budou moči přespati bezplatně.

Chata sekce würzburgské něm. rak. Alpenvereinu na Hintergraseln při ledovci vernagtškém v Alpách oetzthalských má býti dokončena v příštím podzimu.

Na sedle Lusja v Dolomitech, mezi Paneveggem a Močnou (2056 m) byl otevřen „Albergo alpino Lusja“, který však hlášen je jako značně drahý.

Na sedle Schlinigském, na přechodu z Vintsehgau do Dolního Engadinu, postaví odbor pforzheimský D. Ö. A. V. chatu; ta bude státi na nejkratším spojení Ortleské a Oetzthalské skupiny se Silverettou. Počet vrcholů, jež bude lze lehko dostoupiti z chýše, je značný.

Observatoř na Mont Monnieru v přímořských Alpách (2741 m) navštívili loňského roku 174 turisté.

Refuge de la Vanoise (2486 m) blize Pralognanu ve franc. departementu Tarentaise navštívili v posledním letě 364 turisté. Poněvadž prostor pro tak značnou návštěvu sotva stačí, postaví odbor Tarentaiský francouzského alpského klubu malý chalet-hôtel blize dosavadní chaty.

S chaty „Refuge des Lacs“ na Nants v Pralognanu, která měla býti dostavěna r. 1899., odnesl vítr na podzim střechnu.

*

Zprávy spolkové.

Valná hromada Slovinského Planinského družstva*) konala se dne 14. března v Národním domě lublaňském. Družstvo, založené roku 1893., čítalo koncem roku 1899. spolu s členstvem 7 odborů (českého, kamnického, saviňského, tolminského, radovljíského, kranjského a ziljského) 1156 členů. Odbory mají 631 člena, mezi nimi zaujímá český odbor první místo. Z jednatelské zprávy, podané panem Hauptmanem, vysvítá, že jaré družstvo rozkvétá zdravě a účinně; důkaz toho je velký počet dosavade vystavěných chat, z nichž jmenujeme Triglavskou na Kredarici, Orožnovu na Černé Prsti, Kocbekovu pod Ojstrici, Gornjegrajskou na Menine Planině, Vodnikovu na Velem Poli v Bochini, Aljažovu ve Vratském údolí pod Triglavem. K chatám těm přibyl loňského roku na novo: Česká chata na Ravných pod Grintovcem, Saviňským odborem: Chata na Boču a Hausenbichlerova chata na Mrzlici, Radovljíškým odborem: veranda na Planici, chata na Rodici a chata na Begunjšici, kterou dostal odbor darem od pí. Terezy Soukupové roz. Tomzové. Letošního roku pak se vystaví chata na Krnu (v Tolminsku), veranda na Artvižah a chata v Kamnických Alpách.

Ústřední družstvo uspořádalo loňského roku 9 spolkových večerů, na nichžto přednášeli: slč. Pavla Borštnerová „o výletu z Lublaně přes Pohorje do Dravy“, purkmistr Ivan Hribar „o výletu na Rus“ (dva večery), prof. Laharnar „o jižních tyrolských Dolomitech“, prof. Lèvee „o Krnu“, prof. Orožen „o Vodnikovem Vršacu“, prof. Perušek „o Sicilii“, notář Plantan „o svém putování po Skandinávii a na Severní Kap“, kontrolor Trstenjak „o životě na Alpách“ (dva večery). Také byla uspo-

*) Původní dopis z Lublaně.

řádána výstava spolkového klubu amatérů-fotografů, na které byla podána bohatá ukázka úspěchů vesměs zdařilých, ba znamenitých. O svatodušních svátcích pozdravilo v Lublani družstvo 60 výletníků klubu českých turistů, vedených p. architektem Pasovským do Dalmatska, Hercegoviny, Bosny, Chorvatska a do Krajska. Při pobytu dvoudenním, věnovaném Lublani, uspořádalo družstvo výlet na Šmarnou horu a zábavní večer ku sblížení bratrských národů.

Hlavní tyto rysy spolkové činnosti vyplňuje mnohá podrobnost, o které se „Alpský Věstník“ vždy zmínil, tak činnosti na poli značení cest a tur. upravení cest, spoluúčinkování při vědeckých pracích, statistických a meteorologických pozorováních, hlavně v Triglavské a Kocbekově chatě.

Dnes stojí družstvo na pevné půdě a dobylo si uznání všestranného. Směle lze tvrditi, že má v národě slovinském význam jako družstvo nej-přednější, družstvo, kterému se důvěřuje nejen jako bojovníku za práva národa, nýbrž i jako šířiteli lásky ku přírodním krásám a bohatství domácí půdy. Spolupracovníkem se stal družstvu i český národ v českém odboru. Družstvo nalezlo silnou oporu a mohutnou posilu v českém odboru, jehož díla jsou mu ctí a důkazem, že práce družstva byla uznávána nejen u vlastního, ale i u zástupců českého národa, jak to právem podotkl v zahajujícím proslovu spolkový předseda prof. Orožen.

Nechť zůstanou úzké svazky, které sdružují český a slovinský národ tak blízko právě v Slovinském planinském družstvu, nezrušitelnými; nechť vzkvétá ze společnosti té zdravý, oživující plod.

Noví členové odboru:

- Pan Josef Němec, vrchní revident v. v. ve Velechvíně.
 - „ J. Ziegler, profesor c. k. gymnasia v Hradci Králové,
 - „ Stanislav Prachenský v Praze,
 - „ Isidor Vik, úředník ve Vídni,
 - „ JUDr. Václav Langkramer, zemský advokát v Praze,
 - „ Jaromír Čelakovský, likvidátor zemské banky v Praze,
 - „ G. Jeřička, řídící panství v Jičínovsi,
 - „ JUDr. Gustav Kreiml, c. k. notář v Libochovicích,
- Čtění odbor klubu českých turistů v Králové Dvoře,
pan Jindřich Klazar, továrník v Králové Dvoře.

Další výkaz o příspěvcích na českou chatu:

Pan Václav Jansa, akad. malíř v Praze	4 K
„ Karel Mattuš, generální řídící zemské banky	20 „
„ Ctění obchoďní záložna v Praze	30 „
Pan J. Jiřička, řídící panství v Jičínovsi	12 „
Čtění odbor klubu českých turistů v Jičíně	27 „
Pan František Martinec, soukromník na Král. Vinohradech	4 „
„ Zdeněk Kuffner, prof. v Král. Dvoře	6 „ 10 h.
„ Dr. Ed. Tůma, profesor v Plzni	6 „
Paní Božena Tůmová, choť profesora v Plzni	6 „
Čtění okresní hospodářská záložna v Čáslavi	10 „
úhrn	125 K 10 h.
K tomu dle posledního výkazu	3698 K 24 h.

Činí dohromady . . 3823 K 34 h.

V Praze, dne 24. března 1900.

Příspěvky ku zařízení domácnosti v české chatě:

Dle výkazu minulého	306 K.
Paní Božena Pavlíčková	5 „
„ Juliána Hlasivcová	10 „

Slečna Anna Dvořáková	5 K.
Pan Dr. K. Mattuš, vrchní ředitel zemské banky	10 "
Paní Pavla Tomšičová	10 "
" Louisa Krémářová	10 "
" R. Pohlová	10 "
Pan Dr. K. Grogner	10 "
Paní B. Raýmanová	10 "
" M. Vočková	10 "
" J. Zubatá	6 "
" L. Heyrovská	10 "
" Ant. Mikulejská	10 "
" J. Matoušková	40 "
" A. Prachenská	10 "
	20 "
	482 K.

Kromě toho daroval pan Th. Mastný, starosta okres. zastupitelstva a továrník v Lomnici n. P., šest ložních prostěradel.

O další příspěvky prosí za damský komitét Jul. Chodounská, choť univ. profesora na Smíchově.

Páni členové, jimž zaslány byly „Saviňské Alpy“, rače laskavě k zaslání příslušné částky panu Dru. Stanislavu Prachenskému, zemskému advokátu v Praze, na Zderaze, užití složního listku v knize připojeného.

Ministerstvo vyučování udělilo Slov. Plan. družstvu podporu 400 korun na pořízení dvou nových přístrojů pro meteorologickou stanici na Kredarici.

Den a program příští společenské zábavy, která bude v tomto období dle pořadu poslední, bude oznámen v denních listech.

J. Zedník, správce továrny,

zemřel v březnu t. r. — Ztratili jsme váženého, věrného a milého člena, který horlivě podporoval podniky družstva a účastnil se jich s obětavostí. — Budiž čest jeho památce!

*

Různé zprávy.

Ludvík Purtscheller, jemuž mezi výkonnými turisty a spisovateli o Alpách náleží jedno z nejpřednějších míst vůbec, v současné generaci pak místo rozhodně první, zemřel zánětem plic 3. března t. r. v Bernu, stár jsa 51 rok. Purtscheller stal se r. 1872. učitelem tělocviku v Celovci; zde poznal vlastně hory. První jeho výstup byl na Obir, načež procestoval Saviňské Alpy, Karavanky a Julské Alpy; nesmírná velebnost těchto hor přilákala je a učinila z něho brzo turistu prvního řádu. R. 1874. přesídlil Purtscheller do Solnohradu a odtud skoro každou neděli podnikal výlety do hor, prázdniny pak celé trávil ve vysokých Alpách, podnikaje nejtěžší horské výstupy. Veliká je řada nesnadných tur, které podnikl poprvé; v nejobtížnějších situacích nalezl vždy stezky; jeho znalost ledovec byla obdivuhodná, tak že i nejlepší místní vůdcové vždy podrobili se jeho radám. — Purtscheller byl vysoce vzdělán hlavně v mineralogii, geologii, zoologii, botanice a v dějinách. Znamenité jeho články v „Zeitschrift“ a „Mittheilungen des D. Ö. A. V.“, „Bolletino“ a „Annuario“ italského alpského klubu, v „Jahrbücher des Schweizer Alpen-Clubs“ a jiných publikacích svědčí o tom. Nejzásluhnější dílo, které samo pojistilo mu velkou trvalou paměť, jest „Hochtourist in den Ostalpen“, dílo, jež společně sepsal s H. Hessem. — Budiž mu země lehka!

Odbory švýcarského alpského klubu z východní části země scházejí se vždy první neděli v lednu k rendez-vous na některém menším vrcholu zurišského Oberlandu. Letos sešly se odbory na Scheidegg (1247 m) u Waldu v kantonu Zurišském. Účastníků bylo 65; cesta do údolí byla rychle vykonána po sádkách.

Berlínský odbor D. Ö. A. V. má 2162 členy. Od založení vydal odbor na stavbu a udržování chat 124.565 marek, na cesty 17.020 m.

Neštěstí v Alpách. V únoru spadl Petr Penn z Bolzana na Rittenu do hluboké rokle, přes to však lezl dále a spadl po druhé; poněvadž pomoc nebyla na blízku, zmrzl v noci.

Dne 24. února vypravil se 27letý August Hassler, úředník z Vídně na Rax-alpu. Když se v ustanovený čas nevrátil, vyslán záchranný sbor, jemuž se však podařilo toliko nalézt jeho mrtvolu, vraženou jako klín do trhliny skalní. Sklouzl asi se stezky a spadl na skalní stupeň, kde se však neudržel, nýbrž sřítl se do propasti. Stezka, kterou se bral, je sama sebou obtížná, při náledí naprosto nebezpečná, tak že použití jí k zimnímu výstupu nelze nazvat než nerozumem.

Dne 26. února zlámal si nohu Dr. K. Harner z Lubna na Vordernberském Reichensteínu, mohl však býti dopraven do svého domova.

Dne 27. února sklouzl při výstupu na Hundskogel (v Mrtvém pohoří) na sněhu 16letý Fr. Gasperl a spadl do hloubky asi 10 m. Byl dopraven do údolí, zahynul však později vnitřním zakrvácením.

Zakládající členové odboru platí 60 korun jednou pro vždy. Skuteční členové platí ročně 6 korun (první rok kromě toho 2 koruny zápisného).

Odbor vydal nákladem svým publikace:

Slovanské Alpy (redakcí Dra. St. Prachenského), nezbytnou příručí knížku turisty v Saviňských Alpách, Karavankách, Julských Alpách a v Krasu. Cena pro členy 1 kor., pro nečleny 1 kor. 60 hal. V komisi kněhkupectví Fr. Řivnáče v Praze.

Saviňské Alpy (napsal L. Mareš), úplného a dosud nejpodrobnějšího průvodce po Saviňských Alpách se zvláštním zřetelem k Jezersku. Se 2 mapami a 5 ilustracemi. Cena 1 K. 80 h. V komisi kněhkupectví Fr. Řivnáče v Praze.

Spolkové odznaky (po 2 korunách) a **dopisnice** s pohledy ze Slovanských Alp dostati lze v kanceláři p. Dra. St. Prachenského v Praze-II., Zderaz č. p. 1947.

Žádáme snažně pp. členy, aby sdělili nám každou změnu bytu; neboť jen tenkrát je možno, aby „Alpský Věstník“ docházel správně.

Věstník zasílá se členům českého odboru slov. alpského družstva zdarma. — Předplatné na rok 1 zl. 50 kr., pro členy klubů turistických 1 zl. Věstník vydává český odbor slov. alp. družstva řízením Dra. Bohuslava Franty v Praze-II., Zahořanského ulice č. 1944.

Alpský Věstník vychází prvního dne každého měsíce, vyjímajíc červen, červenec, srpen, září.

Kaučuková razítka

veškeré soustavy vyrábí

Josef Kubias v Praze,

Ferdinandova tř. č. 30. — Charvátova ul. č. 9. (proti Platýzu).